

SAKSFRAMLEGG

Saksbehandler: Gunn Kristin Ørsleie

<i>Saksnr</i>	<i>Utvalg</i>	<i>Møtedato</i>
19/12	Styret for Ørland Kultursenter	20.05.2019

NY KRIGSHISTORISK SATSING - Bunkerturisme i Ørland/Bjugn og formidlingssenter for krigs- og forsvarshistorie på Austrått

Vedlegg:

- 1 Heimevernsbrakka på Austrått - tilstandsanalyse
- 2 Servicebygget Austrått Fort - tilstandsanalyse

Sakens bakgrunn og innhold:

Ørland kultursenter (ØKS) har i ti år arbeidet med utviklingen av vår regions historie. Krigshistorien er en av de viktigste byggesteinene i vårt område. Dette både for å forstå vårt landskaps strategiske plassering på Norgeskartet i et tusenårsperspektiv og for å forstå den moderne forsvarsutviklingen på Ørland. Infrastrukturen som de tyske okkupantene etterlot seg la grunnlaget for NATOs engasjement på Ørland fra 1950-årene.

Krigen har etterlatt seg et vell av kulturminner i vårt landskap som ikke utnyttes i dag. Turisme med basis i krigsminner og bunkere spesielt er en voksende næring i hele Europa. Det å utnytte de store mengdene tyske forsvarsinstallasjoner til slike formål er et satsningsområde for ØKS. Vi har derfor innledet et samarbeid med Fosen krigshistoriske forening (FKF) for å gjennomføre en systematisk registrering av alle krigsminner som fortsatt er bevart i Ørland og Bjugn. Dette for å få en oversikt over hva vi har, hvilken tilstand installasjonene er i og hvor sjeldne de er. Registreringen skal danne grunnlaget for en prioritering av hvilke vi skal satse på for både bevaring, formidling og istandsetting. ØKS har satt av kr.50 000 til dette formålet.

Austrått fort vedlikeholdes i dag av Forsvarsbygg, men det nærliggende servicebygget er Ørland kommunes ansvar. Dette er i dag uhensiktsmessig innredet og har behov for noe oppgradering.

Samtidig er det viktige sider ved vår krigshistorie som bør formidles og som verken fortet eller det nærliggende servicebygget kan romme. Dette kan grovt sett deles inn i tre hovedkategorier som bør formidles i et nytt formidlingssenter for krigs- og forsvarshistorie på Austrått.

1: Austrått fort og befestningen rundt munningene av Trondheimsfjordens plass i den kontinentale befestningen av Atlanterhavskysten – den såkalte ”Atlanterhavsvollen”

2: Den brutale behandlingen av krigsfanger som en del av Organisation Todts arbeidsform. Disse ledet byggingen av Atlanterhavsvollen og med det befestningene på Ørland. Kort sagt handler dette om å belyse den brutaliseringen av mennesker som lå til grunn for den effektive og nådeløse framdriften i byggingen av de tyske befestningene. Dette i tillegg til menneskeskjebnene vi kjenner fra fangeleirene.

3: Etterkrigstiden og nåtidens forsvarsutbygging i krigens skygge. NATO- og det norske forsvarrets oppbygging i tuftene av de tyske befestningene. Her må man belyse fjordmunningens- og Ørlands plass i de siste 60 årenes forsvarsstrategier fra NATO-basens etableringer, via byggingen av forhåndslagrene i vår landsdel, til byggingen og stengingen av Kråkvåg fort og fram til dagens kampflybase på Ørland.

ØKS er av den oppfatning av den tyske brakken ved Lundahaugen er et naturlig sted for et slikt krigs- og forsvarshistorisk formidlingssenter. Brakken er det siste som er igjen av Austrått fangeleir og ble bygget som kaserne for Organisation Todts offiserer. Bygget er usedvanlig vel bevart fra krigen og eies i dag av Ørland kommune. Vi har derfor igangsatt en prosess for å kartlegge bygningens tilstand og for å få laget en restaurering- og utviklingsplan både for dette bygget og for servicebygget oppe ved fortet. ØKS har satt av kr.200 000 til dette formålet.

Formålet med dette er å ha en ambisiøs og samtidsrelevant utviklingsplan klar innen utgangen av året 2019 som vi ønsker å bruke som et grunnlag for forhandlinger med Forsvarsdepartementet om en større krigshistorisk satsning på Austrått. Ørland kommune via ØKS bekoster i dag all museal drift av det nasjonale festningsverket Austrått fort selv uten statlige tilskudd. Med en god utviklingsplan mener vi derfor at vi har en god forhandlingsposisjon.

Kommentarer til vedlagt tilstandsvurdering, restaureringsplan og forslag til strakstiltak:

ØKS har mottatt tilstandsvurdering, restaureringsplan og forslag til strakstiltak for HV-brakka fra WSP-engineering. Formålet med dette var å få lagt en faglig plan for hvordan bygningen på lang sikt kan restaureres på en måte som ivaretar dette krigsminnets særpreg.

Kostnadene knyttet til restaurering av brakka må sees i sammenheng med en videreutvikling av bygget til krigs- og forsvarshistorisk formidlingssenter. Dette skal ØKS innlede en dialog med Forsvarsdepartementet om i 2019. Vi ønsker også å utrede hvordan bygningen også kan huse Austrått golfklubb, Fosen krigshistoriske samlinger og et publikumsmottak for Austråttlunden landskapsvernområde.

Det vesentlige for den etappen vi skal inn i 2019 er forslagene til strakstiltak. Dette er tiltak vi må gjennomføre for å få bygningen i en slik skikk at vi kan ta den med inn i den videre diskusjonen med departementet. Den totale kostnadsrammen for å utføre disse oppgavene er estimert til 1 379 000 av WSP.

ØKS foreslår at vi selv tar deler av disse kostnadene ved å bruke eget mannskap til utføre flere av tiltakene. Det vil si alt av rydding, fjerning av vegetasjon samt deler av vindus-, tak- og takrennereparasjonene. Noen av disse tiltakene må utføres i inneværende år, mens andre kan tas over en toårsperiode. Det vil si mens vi forhandler med relevante regionale- og statlige aktører om medfinansiering til videreutviklingen av bygningen og kulturmiljø Austrått.

Disse investeringene utelukker ikke at brakka kan overføres til frivilligheten på et senere tidspunkt, men skal dette skje er det også avgjørende at frivillige lag som golfklubben og/eller Fosen krigshistoriske samlinger får et bygg som er i en slik tilstand at de kan nyttegjøre seg av det.

Spørsmålet om brannsikring av bygningen iht. rapport utført 21.09.2018 for Ørland kommune av BRAG brannrådgivning foreslås utsatt til den endelige planen for bygningen er lagt. Dette blir en del av utredningsarbeidet som WSP skal bistå ØKS med sammen med interessentene 1. år 2019.

For å kunne leie inn håndverkere til å utføre de oppgavene vi ikke kan ta med egen stab foreslår vi å søke Ørland kommune om 750 000 for å finansiere det resterende.

Styreleders innstilling:

1. Styret for Ørland Kultursenter KF støtter planene for NY KRIGSHISTORISK SATSING - Bunkerturisme i Ørland/Bjugn og formidlingssenter for krigs- og forsvarshistorie på Austrått
2. Kostnader for å utføre strakstiltak knyttet til restaurering av HV-brakka er estimert til kr.1.379.000.
Styret for Ørland Kultursenter KF henstiller til kommunestyret om å dekke kr.750.000 av disse kostnadene.
Resterende beløp vil bli dekket av Ørland Kultursenter over en 2 – 3 årsperiode.